

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/157/155/96

OCENA WARUNKÓW MATERIALNYCH DORASTAJĄCEJ MŁODZIEŻY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

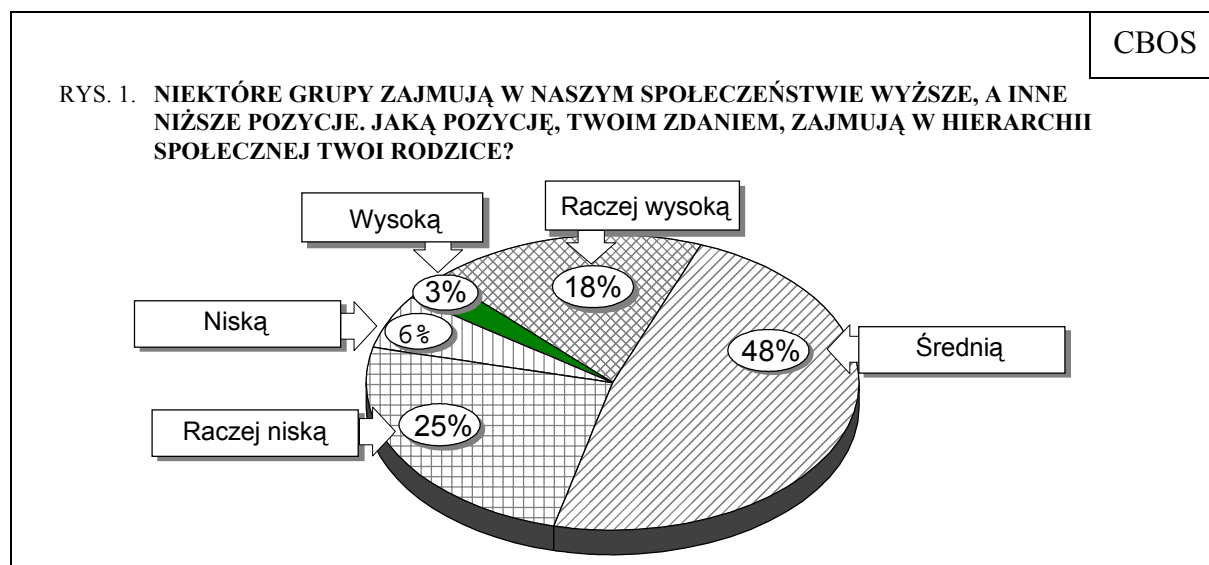
WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Badania nad młodzieżą dostarczają cennych informacji nie tylko o jej aspiracjach życiowych, zainteresowaniach i sposobach spędzania wolnego czasu, ale także o kondycji finansowej rodzin, w których wychowują się młodzi ludzie kończący szkoły ponadpodstawowe. Wyniki tegorocznego sondażu¹ zawierają ponadto dane dotyczące dokonywanej przez uczniów oceny warunków materialnych ich rodzin oraz pozycji społecznej rodziców. Interesujące są także informacje o tym, jakie dobra młodzież ma na wyłączny użytek, a z jakich może korzystać.

POZYCJA SPOŁECZNA RODZICÓW I OCENA WARUNKÓW MATERIALNYCH WŁASNYCH RODZIN

Największy odsetek młodzieży ocenia, że ich rodzice zajmują średnią pozycję w hierarchii społecznej. Znamienne, że więcej młodych ludzi postrzega pozycję rodziców jako raczej niską lub niską (łącznie 31%) niż jako raczej wysoką i wysoką (21%).

¹ Badanie „Młodzież ‘96”, 13-22 kwietnia ‘96, ogólnopolska reprezentatywna próba młodzieży ostatnich klas szkół ponadpodstawowych (N=1275). W komunikacie wykorzystano także wyniki sondaży: „Młodzież ‘90”, „Młodzież ‘92” i „Młodzież ‘94”.

Niemal we wszystkich kategoriach społeczno-demograficznych przeważało wśród uczniów przekonanie, że ich rodzice zajmują średnią pozycję w hierarchii społecznej. Jednak młodzież pochodząca z rodzin, w których choć jedno z rodziców ma wyższe wykształcenie, nieco częściej przypisywała im wyższe pozycje na skali hierarchii społecznej, niż ci, których rodzice są mniej wykształceni. Relatywnie najczęściej na niską pozycję społeczną swoich matek i ojców wskazywali ci uczniowie, których przynajmniej jedno z rodziców ma wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe.

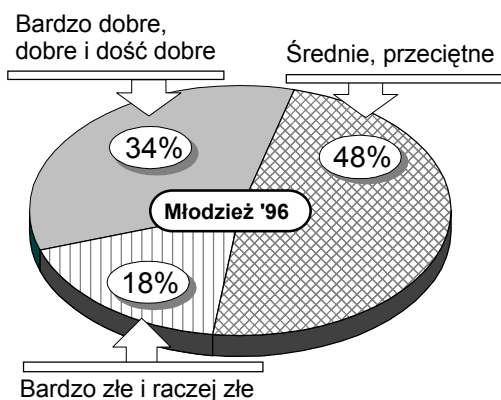
Innym, wyraźnie różnicującym czynnikiem są opinie o warunkach materialnych własnej rodziny. Ankietowani, którzy postrzegają je jako dobre i bardzo dobre, znacznie częściej twierdzą, że ich rodzice zajmują w hierarchii społecznej wysoką pozycję.

Najczęściej wysoko w hierarchii społecznej sytuowały swoich rodziców dzieci prywatnych przedsiębiorców oraz kadry kierowniczej i inteligencji, natomiast najrzadziej - dzieci robotników niewykwalifikowanych oraz rolników.

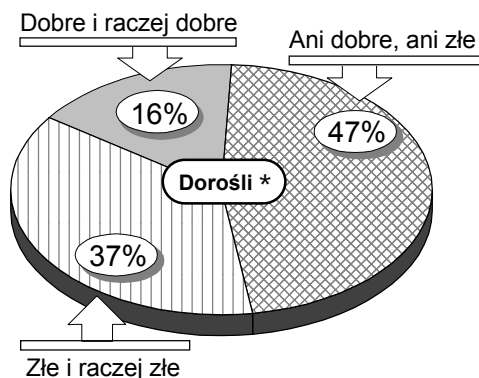
Opinie młodzieży ostatnich klas szkół ponadpodstawowych o warunkach materialnych ich rodzin różnią się od poglądów dorosłych na ten temat. Młodzi ludzie dwukrotnie rzadziej niż dorośli oceniają warunki materialne swoich rodzin jako złe. Z badań dorosłej ludności kraju, przeprowadzonych w porównywalnym okresie, wynika, że ponad dwukrotnie więcej Polaków ocenia swoje warunki materialne jako złe niż dobre. Natomiast w opiniach młodzieży tendencja ta ulega odwróceniu. Liczba młodych ludzi postrzegających sytuację materialną swojej rodziny jako złą jest niemal dwukrotnie mniejsza niż odsetek oceniających ją jako dobrą.

RYS. 2

JAK OCENIASZ OBECNE WARUNKI MATERIALNE TWOJEJ RODZINY?

JAK PAN(I) OCENIA OBECNE WARUNKI MATERIALNE SWOJEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO?

* Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (71), 12-15 kwietnia '96, reprezentatywna próba losowej ludności Polski (N=1179).

Przyczyny różnic tkwią najprawdopodobniej w dwóch zjawiskach. Po pierwsze, to dorośli (a więc także rodzice) ponoszą koszty utrzymania rodzin, stąd też ich oceny mogą być mniej optymistyczne niż opinie ich dzieci. Po drugie, nieco odmienna jest sytuacja finansowa gospodarstw domowych, w których jest dorastająca młodzież. Należy przy tym pamiętać, że w przeciwieństwie do ogółu dorosłej ludności rodzice badanej młodzieży stanowią grupę w miarę jednorodną pod względem wieku. Prawdopodobnie ci, którzy mają dzieci w ostatnich klasach szkół ponadpodstawowych, zdążyli już zapewnić swoim rodzinom pewną stabilizację materialną.

Od 1992 roku systematycznie poprawiają się opinie młodych ludzi o warunkach materialnych ich rodzin. W porównaniu z wynikami sondażu sprzed czterech lat odsetek młodych respondentów, którzy twierdzą, że ich rodziny żyją w złych warunkach, zmniejszył się prawie dwukrotnie. W tym samym czasie dwukrotnie wzrosła liczba tych, którzy oceniają kondycję finansową swoich rodzin jako dobrą i bardzo dobrą.

Tabela 1

w procentach

Jak oceniasz obecne warunki materialne swojej rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IV '90*	IV '92	IV '94	IV '96
Bardzo złe i raczej złe	14	35	21	18
Średnie, przeciętne	51	48	52	48
Dość dobre	16	9	15	19
Dobre i bardzo dobre	17	8	12	16

* Pominięto braki danych

Złe warunki materialne swoich rodzin częściej niż inni deklarują uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, a ponadto prawie dwukrotnie częściej młodzież mieszkająca na wsi i w małych miastach (21%) niż uczniowie z wielkich miast (12%). Swoją sytuację materialną oceniają również jako złą lub bardzo złą dzieci rolników (23%) i robotników niewykwalifikowanych (20%).

Ocena warunków życiowych jest także uzależniona od wykształcenia rodziców. Można powiedzieć, że uczniowie, których rodzice legitymują się wyższym wykształceniem, częściej niż ci, których rodzice mają wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, oceniają kondycję materialną własnych rodzin jako dobrą.

Najlepszą sytuację materialną deklarują dzieci prywatnych przedsiębiorców (44% wskazań) oraz kadry kierowniczej i inteligencji (33%). Warto wspomnieć, iż przed dwoma laty odnotowaliśmy istotną dysproporcję w ocenach sytuacji materialnej rodzin między dziećmi przedsiębiorców a tymi, których rodzice należą do innych grup społeczno-zawodowych. Obecnie różnice te są mniejsze - nieco wzrósł (o 3 punkty procentowe) odsetek oceniających warunki materialne rodziny jako dobre i b. dobre w grupie dzieci przedsiębiorców, natomiast znaczący wzrost odnotowaliśmy w przypadku dzieci kadry kierowniczej i inteligencji (o 16 punktów), a także pracowników umysłowych niższego szczebla i fizyczno-umysłowych (odpowiednio o 16 i 11 punktów). Należy jednak podkreślić, że w przypadku uczniów, których rodzice należą do grup społeczno-zawodowych, w których oceny kondycji finansowej rodzin są najgorsze, czyli wśród rolników oraz robotników niewykwalifikowanych, nie zanotowano żadnych znaczących zmian w ocenach warunków materialnych rodzin. Oznacza to, że sytuacja ekonomiczna tych dwóch grup społeczno-zawodowych w ogóle się nie poprawiła, a biorąc pod uwagę wzrost ogólnej liczby ocen pozytywnych można nawet powiedzieć, że uległa pogorszeniu. Zmiany te wskazują, że dobre warunki materialne rodzin, a więc i stabilizacja finansowa, przestają być przywilejem tylko wąskiej grupy, nadal jednak osiągnięcie dobrej kondycji finansowej jest dla pewnych warstw społecznych bardzo trudne.

W porównaniu z kwietniem '94 poprawiły się opinie młodzieży o ogólnej sytuacji materialnej rodziców w ciągu kilku ostatnich miesięcy poprzedzających badanie. Wzrósł (o 5 punktów procentowych) odsetek młodych ludzi dostrzegających poprawę warunków materialnych. Znacząco zmalała (z 39% do 24%) liczba respondentów uważających, że pogorszyła się kondycja ekonomiczna ich rodzin. Warto odnotować, że nieco więcej niż połowa ankietowanych postrzega sytuację materialną swojej rodziny jako w miarę stabilną.

Tabela 2

w procentach

Czy ogólna sytuacja Twoja i Twojej rodziny w ciągu ostatnich kilku miesięcy:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IV '92	IV '94	IV '96
- poprawiła się	6	12	17
- nie zmieniła się	38	44	54
- pogorszyła się	50	39	24
Trudno powiedzieć	6	5	5

Z opinii młodych ludzi wynika, że w ciągu kilku miesięcy poprzedzających sondaż pogorszenie kondycji majątkowej częściej odczuwali ci, których rodzice są mniej wykształceni.

Poglądy młodzieży na temat zmian sytuacji finansowej ich rodzin są uzależnione od oceny warunków materialnych. Zmiany na gorsze wyraźnie dostrzegają przede wszystkim ankietowani oceniający kondycję finansową swoich rodzin jako złą. O pogarszaniu się warunków mówią też znacznie częściej niż inni dzieci rolników oraz robotników, stosunkowo najrzadziej natomiast ci uczniowie, których rodzice są przedsiębiorcami, urzędnikami niższego szczebla, należą do kadry kierowniczej.

Postrzeżenie zmian sytuacji materialnej rodzin badanych w ciągu kilku miesięcy poprzedzających sondaż można traktować jako swoisty wskaźnik optymizmu badanych. Fakt, że młodzi ludzie w mniejszym stopniu dostrzegają pogorszenie sytuacji rodziców niż dwa lata temu, może świadczyć o tym, że bardziej optymistycznie zapatrują się na przyszłość finansową swoich rodzin.

STAN POSIADANIA MŁODYCH LUDZI

Tezę o odmiennej sytuacji materialnej gospodarstw domowych, w których są dzieci kończące szkołę ponadpodstawową, zdają się potwierdzać odpowiedzi dotyczące posiadania niektórych dóbr, udzielane przez młodzież i dorosłych.

W stosunku do wszystkich dóbr, dla których możliwe jest przeprowadzenie porównań, okazuje się, że zawsze lepiej wyposażone są te gospodarstwa domowe, w których jest młodzież.

Tabela 3

w procentach

Czy Ty masz na własność lub korzystasz z posiadanego przez rodziców (opiekunów), rodzeństwo:	Młodzież '96	Dorośli ² I '96
- magnetowid, odtwarzacz wideo	78	53
- komputer	31	13
- odtwarzacz kompaktowy	44	14
- telewizja satelitarna lub kablowa	52	32
- samochód	60	48

Młodych ludzi zapytaliśmy także o to, czy mają na własność niektóre dobra. Należy oczywiście zdawać sobie sprawę, że posiadanie określonych przedmiotów zależy przede wszystkim od ich rodzaju i ceny. Dlatego też ankietowani znacznie częściej deklarowali, że mają na własność magnetofon lub sprzęt hi-fi niż np. samochód osobowy.

Najwięcej respondentów twierdziło, że ma na wyłączny użytek magnetofon. Na drugiej pozycji znalazł się walkman, a na trzeciej - odbiornik telewizyjny.

Na liście dóbr znalazły się również przedmioty, których posiadanie jest często uwarunkowane modą (np. deskorolki). W przypadku łyżworolek lub deskorolek o ich stosunkowo małym rozpowszechnieniu zadecydowały, jak można przypuszczać, determinanty czysto zewnętrzne - po prostu używanie ich jest praktycznie możliwe tylko w dużych miastach, gdzie znajdują się odpowiednie miejsca, wolne od ruchu kołowego.

² Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (68), 12-16 stycznia '96, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1177). Patrz także komunikaty CBOS: „Majątek trwały i wyposażenie gospodarstw domowych”, luty '96 oraz „Samochody w gospodarstwach domowych Polaków”, luty '96.

Prawie co trzeci ankietowany twierdzi, że ma gitarę lub inny instrument muzyczny.

Tabela 4

w procentach

Czy Ty masz na własność lub korzystasz z posiadanego przez rodziców (opiekunów), rodzeństwo:	Mam na własność	Korzystam, ale nie mam na własność	Nie mam w domu
- magnetofon	76	19	6
- walkman	54	14	32
- odbiornik telewizyjny	47	51	2
- wieża hi-fi	38	13	49
- gitara lub inny instrument	30	12	58
- magnetowid, wideo	29	49	22
- odtwarzacz CD	28	16	56
- komputer	21	10	69
- telewizja satelitarna lub kablowa	21	32	47
- motor, skuter, motorynkę	16	12	72
- sprzęt narciarski	15	5	80
- deskorolka	11	5	84
- samochód osobowy	10	50	40
- łyżworolki	6	4	90

Zrozumiałe, że ze względu na cenę odsetek młodzieży posiadającej samochód jest znacznie niższy niż liczba tych, którzy mają inne dobra. Co dziesiąty ankietowany twierdzi jednak, że ma własne auto.

Posiadanie przez młodzież samochodu na wyłączny użytek jest dowodem wysokiej pozycji materialnej rodziców. Dzieci prywatnych przedsiębiorców najczęściej deklarowały, że mają własny samochód.

Analizowane tutaj odpowiedzi dotyczące aut są ciekawe jeszcze pod innym względem. Otóż, gdyby przyjąć, że prawo jazdy ma tylko młodzież posiadająca auto lub korzystająca z samochodu rodziców lub rodzeństwa, oznaczałoby to, że co najmniej sześciu na dziesięciu młodych Polaków kończących szkoły ponadpodstawowe ma prawo jazdy.

Ciekawe wnioski nasuwają się po porównaniu pierwszych dwóch kolumn omawianej tabeli, czyli liczby osób mających na własność dane dobro oraz odsetka tych, którzy tylko z niego korzystają. Wyraźnie widać, że w przypadku niektórych dóbr, np. magnetofonu czy walkmana, młodzież znacznie częściej twierdzi, że jest ich właścicielem niż użytkownikiem.

Może to świadczyć o istnieniu pewnego rodzaju dóbr o wybitnie „młodzieżowym” charakterze, podczas gdy inne, np. telewizor czy magnetowid, nie mają tak jednoznacznej konotacji.

Na podstawie zebranych przez nas informacji dotyczących posiadania przez młodych ludzi poszczególnych dóbr można pokusić się o ogólną ocenę zamożności młodzieży kończącej szkołę ponadpodstawowe³. Należy jednak zdawać sobie sprawę, że pojęcie własności w odniesieniu do młodych ludzi będących na utrzymaniu rodziców nie jest precyzyjne oraz tożsamy z powszechnie przyjętym znaczeniem tego słowa. Bardzo często, szczególnie w przypadku kosztownych dóbr, swoboda dysponowania przez młodzież danym przedmiotem może być bardzo ograniczona. Niemniej skonstruowany w ten sposób wskaźnik „nasylenia” poszczególnymi dobrami dostarcza wielu ciekawych informacji.

		CBOS
Posiadanie przez młodzież niektórych dóbr		
Nie ma żadnego przedmiotu z listy	10%	
Ma 1 lub 2 przedmioty	25%	
Ma 3 lub 4 przedmioty	28%	
Ma 5 lub 6 przedmiotów	19%	
Ma 7 lub więcej przedmiotów	18%	

Interpretując utworzoną w ten sposób „skale zamożności” warto zwrócić szczególną uwagę na wartości krańcowe. Okazało się, że co dziesiąty młody człowiek, który kończy szkołę, nie ma na własność żadnego z wymienionych na naszej liście przedmiotów. Nawet biorąc pod uwagę pewną arbitralność listy tych dóbr, wypada uznać ten odsetek za dosyć wysoki. Charakteryzując tę grupę należy przede wszystkim zaznaczyć, że są to znacznie częściej mieszkańcy wsi oraz małych miast. Przykładowo: prawie co piąty (18%) młody respondent, który mieszka na wsi, twierdzi, że nie ma żadnego z przedmiotów znajdujących się na sporządzonej przez nas liście, podczas gdy wśród mieszkańców dużych miast (powyżej 501 tys. ludności) odsetek takich osób jest znikomy (2%).

³ Z omawianej listy wykluczono samochód, ze względu na znaczącą różnicę ceny w stosunku do innych dóbr.

Na drugim krańcu skali znaleźli się młodzi ludzie, którzy posiadają siedem lub więcej dóbr. Praktycznie co piąty ankietowany deklarował, że ma ich właśnie tyle.

Posiadanie przez ankietowanych dużej liczby dóbr jest oczywiście uzależnione od kondycji finansowej gospodarstw domowych, w których wychowują się młodzi ludzie. W grupie respondentów, którzy mają na własność minimum siedem dóbr spośród wymienionych na liście, co trzeci oceniał warunki materialne swoich rodzin jako dobre lub bardzo dobre, natomiast co czwarty - jako dość dobre. Wśród osób, które nie posiadają żadnego z wymienionych dóbr, częstsze są negatywne oceny kondycji finansowej rodziny niż pozytywne.

Innym, dość dobrze różnicującym czynnikiem jest wykształcenie rodziców. Okazuje się, że na ogół wyższy poziom wykształcenia rodziców sprzyja zamożności dzieci, gdyż znacznie częściej co najmniej średnim wykształceniem legitymują się rodzice tych, którzy mają najwięcej dóbr niż uczniów „najuboższych”. Należy jednak zaznaczyć, że posiadanie siedmiu lub więcej przedmiotów częściej deklarują ci, których rodzice mają wykształcenie pomaturalne, a nie wyższe.

Młodzież kończąca szkoły ponadpodstawowe ocenia warunki materialne swoich rodzin znacznie lepiej niż jej rówieśnicy sprzed czterech lat. Można zaryzykować tezę, że przyczyną tej zmiany jest wzrost gospodarczy oraz stabilizacja warunków materialnych, jaka dokonała się w tym okresie. Niezwykle ciekawym zjawiskiem jest utrzymywanie się różnic w postrzeganiu warunków materialnych między badaną młodzieżą a ogółem dorosłych Polaków. Młodzież ocenia warunki materialne swoich rodzin nieco lepiej niż dorośli.

Na podkreślenie zasługuje także stosunkowo duży odsetek ankietowanych, którzy nie mają na wyłączny użytek żadnego z dóbr wymienionych na naszej liście. Znacznie częściej są to mieszkańcy wsi niż dużych miast, co oznacza, że dużo gorzej powodzi się młodzieży wiejskiej niż zamieszkałej w dużych miastach.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Niektóre grupy zajmują w naszym społeczeństwie wyższe, a inne niższe pozycje. Jaką pozycję, Twoim zdaniem, zajmują w hierarchii społecznej Twoi rodzice?

(%)

	Wysoką	Raczej wysoką	Średnią	Raczej niską	Niską	Liczba osób
Ogółem	3	18	48	25	6	1256
Płeć						
Mężczyźni	3	20	49	23	5	744
Kobiety	4	15	46	28	7	510
Typ szkoły						
liceum ogólnokształcące	4	27	44	19	6	232
Technikum	1	19	46	27	7	274
liceum zawodowe	2	11	54	30	3	258
zasadnicza szkoła zawodowa	5	18	47	23	8	488
Miejsce zamieszkania						
Wieś	2	13	49	28	8	331
Miasto do 20 tys.	3	20	41	27	9	293
od 21 do 100 tys.	4	19	50	23	3	339
101-500 tys.	1	13	59	22	5	119
501 tys. i więcej mieszk.	4	27	45	20	3	161
Ocena mater. warunków rodziny						
Złe	1	7	21	47	23	219
Średnie, przeciętne	1	13	56	27	3	600
Dość dobre	6	22	55	15	2	234
Dobre i b.dobre	8	44	42	5	2	197
Wykształcenie matki						
Podstawowe	1	12	46	31	10	297
zasadnicze zawodowe	3	11	48	31	7	385
Średnie	3	23	51	19	4	293
Pomaturalne	3	27	51	17	2	168
Wyższe	12	36	38	11	3	102
Wykształcenie ojca						
Podstawowe	2	16	48	27	7	244
zasadnicze zawodowe	2	12	47	31	8	525
Średnie	5	22	47	22	6	217
Pomaturalne	3	23	56	16	2	112
Wyższe	7	37	47	9	1	133
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący						
Kadra kier., inteligencja	6	39	52	2	1	97
Prac. umysł. niż. szczebla	4	25	52	18	1	79
Pracownicy fiz. - umysł.	5	13	51	27	4	78
Robotnicy wykwalifikowani	3	15	47	29	6	313
Robotnicy niewykwalifik.	0	15	50	35	0	80
Rolnicy	3	13	46	27	12	109
Prywatni przedsiębiorcy	10	33	46	11	0	63
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	1	14	46	30	9	191
Bezrobotni	2	16	39	31	13	62
Gospodynie domowe i inni	2	17	67	10	4	48
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	2	19	41	29	8	85
Raz w tygodniu	4	17	49	23	7	687
Kilka razy w roku	1	22	47	26	5	265
W ogóle nie uczestniczy	3	19	46	27	5	204
Zainteresowanie polityką						
Duże	4	24	43	24	4	204
Średnie	3	16	50	26	6	652
Nikłe lub żadne	3	19	46	24	8	387
Za jakiego ucznia się uważasz?						
Dwójkowego lub trójkowego	3	17	49	24	7	585
Czwórkowego	3	19	47	26	5	569
Piątkowego lub szóstkowego	4	21	45	25	5	92
Poglądy polityczne						
Lewicowe	4	21	54	17	4	134
Centrowe	3	23	46	23	6	172
Prawicowe	4	19	49	21	7	283
Trudno powiedzieć	3	16	47	29	6	650

Tabela 2. Jak oceniasz obecne warunki materialne Twojej rodziny?

(%)

	Bardzo złe i raczej złe	Średnie, przeciętne	Dość dobre	Dobre i bardzo dobre	Liczba osób
Ogółem	18	48	19	16	1266
Płeć					
Mężczyźni	16	47	20	17	752
Kobiety	20	50	16	14	513
Typ szkoły					
Liceum ogólnokształcące	16	49	18	17	232
Technikum	19	52	15	14	279
Liceum zawodowe	12	55	20	13	260
Zasadnicza szkoła zawodowa	21	42	20	17	494
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	55	13	11	336
Miasto do 20 tys.	21	47	16	15	294
od 21 do 100 tys.	14	47	23	16	343
101-500 tys.	17	42	21	20	121
501 tys. i więcej mieszk.	12	40	24	24	161
Ocena mater. warunków rodziny					
Złe	100	0	0	0	222
Średnie, przeciętne	0	100	0	0	609
Dość dobre	0	0	100	0	235
Dobre i b.dobre	0	0	0	100	200
Wykształcenie matki					
Podstawowe	25	50	16	9	302
Zasadnicze zawodowe	21	50	16	13	387
Średnie	12	49	20	19	296
Pomaturalne	11	45	22	22	171
Wyższe	9	36	27	28	103
Wykształcenie ojca					
Podstawowe	22	54	15	9	246
Zasadnicze zawodowe	22	50	17	11	531
Średnie	11	47	19	23	223
Pomaturalne	11	43	25	21	112
Wyższe	8	36	26	31	133
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	39	24	33	97
Prac.umysł.niż.szczebla	6	44	19	30	79
Pracownicy fiz.- umysł.	12	45	22	21	77
Robotnicy wykwalifikowani	18	49	19	14	317
Robotnicy niewykwalifik.	20	54	19	7	81
Rolnicy	23	53	15	9	111
Prywatni przedsiębiorcy	3	28	25	44	64
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	25	53	16	6	194
Bezrobotni	33	48	11	8	63
Gospodynie domowe i inni	15	42	29	15	48
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	55	15	12	85
Raz w tygodniu	18	48	19	15	694
Kilka razy w roku	19	47	19	14	270
W ogóle nie uczestniczy	15	48	17	20	205
Zainteresowanie polityką					
Duże	17	48	14	21	207
Średnie	16	49	21	14	655
Nikłe lub żadne	20	47	17	16	393
Za jakiego ucznia się uważasz?					
Dwójkowego lub trójkowego	18	49	18	14	590
Czwórkowego	17	47	20	17	575
Piątkowego lub szóstkowego	19	47	16	17	93
Poglądy polityczne					
Lewicowe	10	53	19	18	136
Centrowe	19	46	20	15	172
Prawicowe	14	52	17	17	284
Trudno powiedzieć	20	46	19	15	656

Tabela 3. Czy ogólna sytuacja Twoja i Twojej rodziny w ciągu ostatnich kilku miesięcy:
(%)

	poprawiła się	pogorszyła się	nie zmieniła się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	24	54	5	1272
Płeć					
Mężczyźni	18	20	56	5	754
Kobiety	14	30	51	5	513
Typ szkoły					
Liceum ogólnokształcące	13	26	57	3	234
Technikum	15	24	56	6	280
Liceum zawodowe	14	25	56	5	260
Zasadnicza szkoła zawodowa	21	22	52	5	494
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	27	56	7	335
Miasto do 20 tys.	15	23	58	4	295
od 21 do 100 tys.	18	24	54	4	343
101-500 tys.	25	20	49	6	122
501 tys. i więcej mieszk.	25	20	50	5	161
Ocena mater. warunków rodziny					
Złe	3	60	36	2	221
Średnie, przeciętne	10	25	59	6	608
Dość dobre	29	5	61	5	234
Dobre i b.dobre	38	3	54	6	200
Wykształcenie matki					
Podstawowe	16	31	47	5	302
Zasadnicze zawodowe	17	23	56	4	386
Średnie	17	22	57	4	296
Pomaturalne	16	22	56	6	172
Wyższe	19	16	59	6	103
Wykształcenie ojca					
Podstawowe	17	28	52	3	247
Zasadnicze zawodowe	13	26	56	5	531
Średnie	17	24	54	5	221
Pomaturalne	21	20	50	8	113
Wyższe	26	11	59	5	133
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący					
Kadra kier., inteligencja	25	11	58	6	97
Prac.umysł.niż.szczebla	25	13	56	6	79
Pracownicy fiz.- umysł.	16	19	62	3	77
Robotnicy wykwalifikowani	18	24	52	6	317
Robotnicy niewykwalifik.	11	23	58	7	81
Rolnicy	15	28	54	4	110
Prywatni przedsiębiorcy	27	19	48	6	64
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	11	30	57	2	194
Bezrobotni	8	40	48	5	63
Gospodynie domowe i inni	13	23	58	6	48
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	11	29	54	6	85
Raz w tygodniu	15	24	57	4	694
Kilka razy w roku	18	26	51	5	270
W ogóle nie uczestniczy	21	21	52	6	206
Zainteresowanie polityką					
Duże	20	26	49	4	207
Średnie	15	23	58	4	658
Nikłe lub żadne	17	25	51	7	392
Za jakiego ucznia się uważasz?					
Dwójkowego lub trójkowego	18	24	54	4	592
Czwórkowego	15	24	55	6	576
Piątkowego lub szóstkowego	22	20	49	9	93
Poglądy polityczne					
Lewicowe	25	19	51	5	136
Centrowe	11	27	53	9	171
Prawicowe	18	21	59	3	285
Trudno powiedzieć	16	26	54	5	657

Tabela 4. Czy Ty masz na własność lub korzystasz z posiadanego przez rodziców (opiekunów), rodzeństwo samochodu osobowego? 1 - Mam na własność; 2 - Korzystam, ale nie mam na własność; 3 - Nie mam w domu (%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	10	50	40	1247
Płeć				
Mężczyźni	14	52	34	740
Kobiety	4	47	49	505
Typ szkoły				
Liceum ogólnokształcące	5	60	34	230
Technikum	17	46	37	274
Liceum zawodowe	4	54	42	252
Zasadnicza szkoła zawodowa	10	46	44	488
Miejsce zamieszkania				
Wieś	7	48	44	333
Miasto do 20 tys.	9	49	42	285
od 21 do 100 tys.	12	51	37	337
101-500 tys.	11	44	45	120
501 tys.i więcej mieszk.	9	59	33	160
Ocena mater. warunków rodziny				
Złe	8	34	58	217
Średnie, przeciętne	6	49	45	598
Dość dobre	12	61	27	231
Dobre i b.dobre	19	58	22	195
Wykształcenie matki				
Podstawowe	10	38	53	297
Zasadnicze zawodowe	8	48	47	382
Średnie	9	60	31	292
Pomaturalne	10	60	30	169
Wyższe	15	63	22	99
Wykształcenie ojca				
Podstawowe	10	48	42	243
Zasadnicze zawodowe	8	43	49	522
Średnie	7	57	35	220
Pomaturalne	17	56	27	111
Wyższe	12	68	19	129
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	68	23	96
Prac.umysł.niż.szczebła	13	60	27	77
Pracownicy fiz.- umysł.	10	62	27	77
Robotnicy wykwalifikowani	6	52	41	312
Robotnicy niewykwalifik.	11	41	48	81
Rolnicy	6	58	36	111
Prywatni przedsiębiorcy	26	63	11	62
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	10	40	51	189
Bezrobotni	3	37	59	59
Gospodynie domowe i inni	13	38	50	48
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	12	54	35	84
Raz w tygodniu	9	51	40	682
Kilka razy w roku	9	50	41	264
W ogóle nie uczestniczy	12	46	42	206
Zainteresowanie polityką				
Duże	14	52	35	200
Średnie	9	50	41	651
Nikłe lub żadne	7	50	43	387
Za jakiego ucznia się uważasz?				
Dwójkowego lub trójkowego	10	51	39	583
Czwórkowego	10	49	42	567
Piątkowego lub szóstkowego	4	57	39	92
Poglądy polityczne				
Lewicowe	14	47	39	134
Centrowe	11	50	38	169
Prawicowe	14	55	31	279
Trudno powiedzieć	6	49	45	650

Tabela 5. Posiadanie przez młodzież niektórych dóbr. 1 - Nie ma żadnego przedmiotu z listy; 2 - Ma 1 lub 2 przedmioty; 3 - Ma 3 lub 4 przedmioty; 4 - Ma 5 lub 6 przedmiotów; 5 - Ma 7 lub więcej przedmiotów

	(%)					Liczba osób
	1	2	3	4	5	
Ogółem	10	25	28	19	18	1143
Płeć						
Mężczyźni	7	21	28	21	23	703
Kobiety	15	31	29	15	10	438
Typ szkoły						
Liceum ogólnokształcące	9	22	37	19	14	214
Technikum	10	25	28	20	17	253
Liceum zawodowe	10	30	26	18	16	235
Zasadnicza szkoła zawodowa	12	24	26	18	20	438
Miejsce zamieszkania						
Wieś	18	37	28	10	7	278
Miasto do 20 tys.	11	29	26	20	14	264
od 21 do 100 tys.	8	16	31	21	24	316
101-500 tys.	6	20	23	24	27	115
501 tys. i więcej mieszk.	2	13	32	25	27	157
Ocena mater. warunków rodziny						
Złe	17	36	30	11	7	185
Średnie, przeciętne	10	28	33	17	12	548
Dość dobre	8	18	26	22	26	216
Dobre i b.dobre	6	14	18	29	34	188
Wykształcenie matki						
Podstawowe	14	33	26	15	12	261
Zasadnicze zawodowe	13	28	30	15	13	335
Średnie	7	21	29	23	22	277
Pomaturalne	4	18	28	22	27	165
Wyższe	3	16	33	26	22	100
Wykształcenie ojca						
Podstawowe	13	34	25	16	12	216
Zasadnicze zawodowe	13	27	32	16	13	464
Średnie	10	19	27	24	21	201
Pomaturalne	4	18	23	20	35	109
Wyższe	2	17	29	25	27	130
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący						
Kadra kier., inteligencja	3	16	27	28	26	94
Prac. umysł. niż. szczebla	11	14	19	24	32	70
Pracownicy fiz.- umysł.	1	26	35	14	24	77
Robotnicy wykwalifikowani	11	25	28	20	16	283
Robotnicy niewykwalifik.	9	33	32	20	6	74
Rolnicy	21	34	26	12	7	88
Prywatni przedsiębiorcy	2	25	19	19	36	63
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	10	28	35	16	11	176
Bezrobotni	13	32	29	14	13	55
Gospodynie domowe i inni	21	19	23	21	17	38
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	13	32	28	12	15	74
Raz w tygodniu	11	29	28	18	14	619
Kilka razy w roku	10	20	31	21	18	242
W ogóle nie uczestniczy	4	18	28	22	29	198
Zainteresowanie polityką						
Duże	10	20	32	17	21	187
Średnie	9	26	29	19	18	602
Nikie lub żadne	12	27	27	19	15	346
Za jakiego ucznia się uważasz?						
Dwójkowego lub trójkowego	9	24	27	21	20	542
Czwórkowego	11	26	31	16	16	515
Piątkowego lub szóstkowego	12	30	24	22	13	82
Poglądy polityczne						
Lewicowe	6	21	26	21	26	128
Centrowe	11	24	30	17	17	153
Prawicowe	7	22	31	20	21	266
Trudno powiedzieć	12	28	28	18	14	582